# Nr 8

**Justitieutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1972: 1 gjorda framställning om anslag för budgetåret 1972/73 till domstolsväsendets organisationsnämnd, m. m. jämte motioner.**

ANDRA HUVUDTITELN

## Domstolsväsendets organisationsnämnd

Kungl. Maj:t har i propositionen 1972: 1, bilaga 4, under punkten D 10 (s. 58—65) föreslagit riksdagen att

1) besluta att en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet inrättas i Jönköping fr. o. m. den 1 juli 1973,

2) till Domstolsväsendets organisationsnämnd för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 4 984 000 kr.

*Motioner*

I motionen 1972: 898 av herrar Boo (c) och Fiskesjö (c) hemställes att riksdagen avslår Kungl. Maj:ts framställning i statsverkspropositionen om principbeslut rörande inrättande av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet.

I motionen 1972: 912 av herr Mellqvist m. fl. (s, c, fp, m) hemställes att riksdagen vid sin behandling av frågan om lokaliseringsorten för ett framtida domstolsverk beslutar att detta verk förläggs till Falun-Borlänge.

I motionen 1972: 918 av herrar Westberg i Hofors (s) och Haglund (s) hemställes att riksdagen vid behandlingen av proposition 1972: 1 bilaga 4 måtte besluta att den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet lokaliseras till Sandviken.

*Utskottet*

Den organisationsstruktur med centrala ämbetsverk, som är utmärkande för den svenska statsförvaltningen över lag, kännetecknar också större delen av rättsväsendet. Kriminalvårdsstyrelsen och rikspolisstyrelsen utövar sålunda som centrala förvaltningsmyndigheter högsta inseendet under Kungl. Maj:t över verksamheten inom sina områden, och riksåklagaren har som högste åklagare på motsvarande sätt ansvaret för och ledningen av åklagarväsendet. För domstolsväsendet saknas emeller-

tid ett motsvarande centralt organ. De administrativa uppgifter som eljest brukar ankomma på ett centralt ämbetsverk fullgörs i fråga om de allmänna underrätterna och arrende- och hyresnämnderna till övervägande del av de sex hovrätterna, vilka för detta ändamål och för sin egen kamerala och administrativa verksamhet är utrustade med var sin särskilda administrativa enhet. De allmänna förvaltningsdomstolarna, dvs. regeringsrätten och kammarrätterna, utgör efter förra årets genomgripande reform av förvaltningsrättsområdet envar sin förvaltningsmyndighet, och detsamma gäller, efter riksdagens nyligen fattade beslut om nedre justitierevisionens avskaffande, från och med den 1 juli 1972 också högsta domstolen.

Avsaknaden av ett centralt organ inom domstolsväsendet har föranlett att administrativa ärenden som rör domstolsområdet kommit att kräva relativt sett betydligt större insatser från Kungl. Maj:ts och justitiedepartementets sida än motsvarande frågor rörande övriga grenar av rättsväsendet.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till det omfattande rationaliseringsarbete, bl. a. med utnyttjande av modern datateknik, som pågår inom hela statsförvaltningen och som också berör domstolarnas administration och organisation föreslås i statsverkspropositionen inrättandet av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet. En ny fristående sådan myndighet är, uttalar departementschefen, nödvändig för att åstadkomma en effektiv planering, en samordning av resurserna och en effektiv uppföljning av verksamheten.

Kungl. Maj:ts förslag innebär att riksdagen skall ta ställning till principfrågan om inrättandet av ett domstolsverk. Till frågan om den nya myndighetens ställning, organisation och arbetsuppgifter avser departementschefen att återkomma i ett senare sammanhang. Han framhåller dock att domstolsverksutredningens förslag (SOU 1971: 41) i sina huvuddrag bör kunna läggas till grund för en senare proposition. Verket föreslås bli inrättat fr. o. m. den 1 juli 1973 och förlagt till Jönköping.

I motionen 1972: 898 yrkas avslag på Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av ett domstolsverk. Skälen är framför allt följande. Propositionens knappa redovisning ger inte det beslutsunderlag som riksdagen bör kräva för att i dagens ekonomiska läge och i en tid med en ständigt svällande statsförvaltning inrätta ett verk som uteslutande skall vara ett serviceorgan för andra myndigheter, ett "verk för verken". Ett ställningstagande till en så betydelsefull och grannlaga fråga som den föreliggande bör göras på grundval av ett preciserat förslag som anger verkets ställning och organisation. Den principiellt viktiga avgränsningen av det föreslagna verkets uppgifter från domstolarnas är oklar. Inrättandet av verket kan därför skapa problem beträffande domstolarnas

oberoende ställning. En decentraliserad administration, knuten till de särskilda enheterna, är på grund härav att föredra. De opreciserade uttalandena i propositionen att verket avses få vissa uppgifter på dataområdet inger vissa farhågor.

I motionerna 1972: 912 och 1972: 918 föreslås andra lokaliseringsorter än Jönköping. I den förstnämnda yrkas att domstolsverket förläggs till Falun-Borlänge och i den sistnämnda att verket lokaliseras till Sandviken.

Utskottet vill till en början något erinra om de reformer av genomgripande natur som på senare år ägt rum inom domstolsväsendet. Sålunda har rådhusrätterna förstatligats från den 1 januari 1965, och häradsrätterna och rådhusrätterna har, från den 1 januari 1971, ersatts av enhetliga domstolar, tingsrätter. Antalet underrätter har samtidigt skurits ned avsevärt och därefter ytterligare nedbringats. Staten har också från städerna och de s. k. tingshusbyggnadsskyldige övertagit skyldigheten att hålla lokaler för underrätterna. Vidare har statliga arrende- och hyresnämnder inrättats. Reformerna har inneburit ökade krav på administrativa resurser och medverkat till att de administrativa funktionerna inom domstolsväsendet fått allt större betydelse och omfattning. Härtill har också i väsentlig mån bidragit det omfattande rationaliseringsarbete som pågår inom hela statsförvaltningen. Bland de olika rationaliseringsprojekt som påverkar även domstolarnas administration och organisation skall här blott nämnas statens ekonomiadministrativa system (SEA), vari ingår s. k. programbudgetering och omläggning av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten, statskontorets personaladministrativa informationssystem (PAI), som syftar till att åstadkomma förbättringar i fråga om insamling, lagring, bearbetning och redovisning av information på det personaladministrativa området med utnyttjande av datateknik, rättsväsendets informationssystem (RI) för ett förenklat och förbättrat utbyte av information inom och mellan rättsväsendets olika myndigheter samt ett nytt inskrivningssystem som bygger på att bl. a. inskrivningsregisterdata skall samlas i en för hela landet gemensam databank.

Den beskrivna utvecklingen har i betydande grad rubbat förutsättningarna för den kamerala och administrativa verksamheten inom domstolsväsendet och ökat justitiedepartementets redan tidigare oproportionerligt stora arbete med administrativa problem som rör domstolarna. Uppbyggnaden av SEA, PAI, RI och övriga ADB-system har accentuerat nackdelarna med den nuvarande uppdelningen av uppgifterna på skilda organ. En rationell drift och vidareutveckling av systemen skulle underlättas om dessa stod under central ledning. Ett centralt organ är också önskvärt från allmänna planerings- och samordningssynpunkter. Uppgifterna bör av principiella och praktiska skäl inte ligga på de-

partemental nivå. Inte heller bör de, som motionärerna menar, decentraliseras till de särskilda enheterna; att lägga dem på skilda händer skulle medföra uppenbara olägenheter. Det är också olämpligt och i fråga om vissa av uppgifterna uteslutet att anförtro dem åt någon redan befintlig enhet inom domstolsväsendet, t. ex. någon av hovrätterna. Dessa synpunkter har också varit vägledande vid inrättandet av domstolsväsendets organisationsnämnd (DON). Nämnden inrättades den 1 juli 1971 (prop. 1971: 1, bil. 4, JuU 1971: 5, rskr 1971: 101) som ett provisorium i avvaktan på resultatet av behandlingen av domstolsverksutredningens förslag angående ett domstolsverk. Verksamheten inom nämnden har redan nu successivt utvidgats, och personalen, som för budgetåret 1971/72 uppgått till 20 personer, föreslås för nästa budgetår bli förstärkt med fyra handläggare och nio biträden. Härtill kommer den personalökning som erfordras för fortsatt arbete med bl. a. rättshjälpsreformen och för vilken medel beräknats för nästa budgetår (prop. 1972: 1, bil. 4, s. 59).

Vad sålunda anförts leder utskottet till uppfattningen att det föreligger ett starkt behov att också inom domstolsväsendet inrätta ett fristående centralt organ av permanent karaktär för planering och samordning av den administrativa verksamheten.

De farhågor som i motionen 1972: 898 uttalas för att domstolarnas självständighet skulle kunna äventyras av ett sådant beslut föranleder utskottet att, i överensstämmelse med uttalanden i direktiven för domstolsverksutredningen och i denna utrednings betänkande, mycket bestämt framhålla att tillskapandet av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet självfallet inte får innebära något som helst ingrepp i domstolarnas självständighet och integritet när det gäller den dömande verksamheten. Att så inte blir fallet är en rättssäkerhetsfråga av stor vikt som bör ägnas särskild uppmärksamhet i detta sammanhang. Framför allt bör enligt utskottets mening övervägas den problematik som sammanhänger med gränsdragningen mellan dömande och administrativ verksamhet. Utskottet förutsätter att så sker i det fortsatta arbetet med fastläggandet av verkets ställning, organisation och arbetsuppgifter. I sammanhanget kan ytterligare framhållas att ett domstolsverk självfallet blir i vanlig ordning underkastat justitieombudsmännens och justitiekanslerns tillsyn samt att vederbörande statsråd har att se till att verksamheten hålls inom den ram som Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt dragit upp. Man kan också utgå från att domstolarna själva har förutsättningar att tillse att ifrågavarande gränser inte överskrids.

I anslutning till motionärernas uttalanden om bristande underlag för beslutsfattandet kan utskottet instämma i att det i och för sig självfallet hade varit till fördel om ställningstagandet till frågan om verkets inrättande kunnat anstå till dess det föreligger ett förslag som också i detalj

redovisar den nya myndighetens ställning, organisation och arbetsuppgifter. Departementschefens uttalande att domstolsverksutredningens förslag i sina huvuddrag bör kunna ligga till grund för en senare proposition innebär dock enligt utskottets mening att tillräckligt underlag förefinns för ett principbeslut om inrättandet av ett domstolsverk. Som departementschefen framhåller är det också av olika skäl angeläget att ett snabbt ställningstagande tas i principfrågan. Hit hör den ovannämnda successiva utökningen av verksamheten i domstolsväsendets organisationsnämnd och hänsynen till den berörda personalen som inte längre än nödvändigt bör tvingas sväva i ovisshet om innehållet i ett kommande beslut. Ett starkt skäl för ett avgörande utan dröjsmål utgör också att frågan om tillkomsten av ett domstolsverk är av väsentlig betydelse för lösningen av en rad andra frågor av stor angelägenhetsgrad på rättsväsendets område. Hit hör t. ex. det av utskottet i betänkande 1972: 12 behandlade spörsmålet om administrationen av en reformerad rättshjälp. I propositionen med förslag härom, 1972: 4, förutsätts att uppgiften skall handhas av ett blivande domstolsverk.

På anförda skäl avstyrker utskottet motionen 1972: 898 och tillstyrker att en central förvaltningsmyndighet inrättas för domstolsväsendet.

I frågan om verkets lokalisering uttalar departementschefen bl. a. att den nya myndigheten bör förläggas till en ort utanför Stockholmsområdet samt att arbetsekonomiska skäl och kostnadssynpunkter talar för lokalisering till en ort i de södra eller mellersta delarna av landet, dit det allt övervägande antalet domstolar och andra myndigheter som kommer att höra under det nya verket är eller torde komma att bli förlagda. Vid valet har departementschefen som ovan nämnts stannat för Jönköping.

Utskottet har i anledning av motionerna 1972: 912 och 1972: 918 inhämtat yttrande i lokaliseringsfrågan från inrikesutskottet. I yttrandet, vilket som bilaga fogats till detta betänkande, erinras inledningsvis om riksdagsuttalandet i samband med 1971 års beslut om omlokalisering av viss statlig verksamhet, att de fyra nordligaste länen borde speciellt beaktas vid fortsatt utflyttning av statliga verk (InU 1971: 15 s. 77—78, rskr 1971: 196). Uttalandet syftar enligt inrikesutskottet i första hand på det utredningsarbete i lokaliseringsfrågor som utförs inom delegationen för lokalisering av statlig verksamhet men har självfallet relevans även för nyinrättade statliga verksamheter. När det gäller att bestämma lokaliseringsort för ett domstolsverk är det enligt inrikesutskottets mening fördelaktigt om ställningstagandet kan göras i ett större sammanhang än nu är möjligt. Inrikesutskottet förordar därför att beslutet i lokaliseringsfrågan uppskjuts och att det definitiva ställningstagandet görs i samband med prövningen av delegationens förslag, vilket beräknas föreligga inom loppet av maj månad 1972. I andra hand föreslås att domstolsverket förläggs till Sundsvall.

Justitieutskottet vill för sin del understryka att frågan om domstolsverkets lokalisering i första hand måste bedömas från effektivitetssynpunkt; regionalpolitiska eller liknande hänsynstaganden får inte äventyra förutsättningarna för myndighetens rationella och effektiva verksamhet. Liksom inrikesutskottet anser utskottet dock att det skulle vara fördelaktigt om frågan om verkets lokalisering kunde bedömas i ett större sammanhang, där förslag föreligger rörande planerad, fortsatt utlokalisering av statlig verksamhet. En sådan ordning möjliggörs om ställningstagandet i lokaliseringsfrågan får anstå tills vidare, i första hand till dess förslag framlagts av delegationen för utlokalisering av statlig verksamhet.

På grund av det anförda förordar utskottet att ifrågavarande ärende såvitt gäller frågan om domstolsverkets lokalisering uppskjuts till höstsessionen med 1972 års riksdag. Uppskovet bör även gälla frågan om tidpunkten för verkets inrättande. Talmanskonferensen har förklarat sig intet ha att erinra mot ett uppskov i dessa hänseenden.

Mot Kungl. Maj:ts medelsberäkning såvitt gäller domstolsväsendets organisationsnämnd har utskottet ingen erinran.

Utskottet hemställer

A. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972: 898 beslutar att en central förvaltningsmyndighet skall inrättas för domstolsväsendet;

B. att riksdagen beslutar att till höstsessionen med 1972 års riksdag uppskjuta behandlingen av dels propositionen 1972: 1, bilaga 4, punkten D 10 Domstolsväsendets organisationsnämnd, såvitt gäller frågorna om lokalisering av den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet och tidpunkten för dess inrättande, dels motionerna 1972: 912 och 1972: 918;

C. att riksdagen till *Domstolsväsendets organisationsnämnd* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 4 984 000 kr.

Stockholm den 27 april 1972

På justitieutskottets vägnar
ASTRID KRISTENSSON

*Närvarande:* fru Kristensson (m), fröken Bergegren (s), herr Dockered (c), fröken Mattson (s), herrar Ernulf (fp), Larfors (s)*, Johansson i Växjö (c), Jönsson i Malmö (s)*, Nygren (s)*, Polstam (c), fru Hjelm-Wallén (s), herrar Schött (m), Måbrink (vpk), fru Bergander (s) och herr Henmark (fp).

Vid behandlingen av punkterna B och C i utskottets hemställan ersattes herr Måbrink av herr Lövenborg (vpk)* och fru Bergander av herr Alf Pettersson i Malmö (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

**Reservation**

*Vid punkterna A och B*

av fru Kristensson (m), herrar Dockered (c), Ernulf (fp), Johansson i Växjö (c), Polstam (c), Schött (m) och Henmark (fp) vilka ansett

*dels* att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 3 med "Utskottet vill" och slutar på s. 6 med "dessa hänseenden" bort ersättas med text av följande innehåll:

För inrättandet av ett domstolsverk åberopar departementschefen i propositionen att tiden är mogen att genomföra en centraliserad ledning och samordning av den administrativa verksamheten inom domstolsväsendet samt att ett centralt organ är nödvändigt för att åstadkomma en effektiv planering, en samordning av resurserna och en effektiv uppföljning. I direktiven för domstolsverksutredningen har även understrukits behovet av en central instans för ett rationellt utnyttjande av de olika datasystem som påverkar domstolarnas administration samt angelägenheten av att avlasta justitiedepartementet ärenden som inte lämpar sig för departemental handläggning och som utan olägenhet kan delegeras till fristående myndighet.

Utskottet delar uppfattningen att det också inom domstolsväsendet finns behov av ett centralt organ under Kungl. Maj:t för vissa administrativa uppgifter. Det synes också önskvärt att justitiedepartementet avlastas en del mer eller mindre detaljbetonade ärenden rörande domstolarna. Enligt utskottets mening gäller behovet av ett centralt organ särskilt — i varje fall under ett uppbyggnadsskede — den verksamhet som sammanhänger med det ökade utnyttjandet av modern datateknik inom domstolsväsendet, men även frågor rörande tekniska hjälpmedel i övrigt, blanketter och handläggningsrutiner, informations-, utbildnings- och kursverksamhet samt lokal- och byggnadsärenden skulle sannolikt med viss fördel kunna anförtros ett sådant organ. Det sagda gäller däremot knappast personaladministrativa uppgifter som personalplanering och personaldisposition, arbetsfördelning, anställning av tingsnotarier, fiskalsaspiranter och icke rättsbildad personal och inte heller det budgetarbete som nu utförs i domstolarna. Dessa uppgifter har i regel sådant samband med den dömande verksamheten att de bör handhas av hovrätterna.

Som framhålles i motionen 1972: 898 bör nya centrala förvaltningsmyndigheter inte tillskapas utan mycket starka skäl. En koncentration av uppgifterna till ett centralt organ står också i strid med de strävanden till decentralisering som präglat flertalet av de senaste årtiondenas administrativa reformer.

Mot denna bakgrund är det enligt utskottets mening naturligt att känna tvekan inför Kungl. Maj:ts förslag om inrättandet av ett centralt

ämbetsverk för domstolsväsendet. Denna tvekan förstärks av ovissheten om den föreslagna myndighetens ställning, organisation och arbetsuppgifter. Dessa frågor underställs som ovan nämnts inte riksdagen i detta sammanhang. Departementschefen uttalar i denna del endast att domstolsverksutredningens förslag i sina huvuddrag bör kunna läggas till grund för en senare proposition. Härtill bör anmärkas att utredningens förslag om inrättandet av ett domstolsverk direkt avstyrkts av bl. a. tre hovrätter. Stor tveksamhet har vidare uttalats av bl. a. regeringsrätten. Till det anförda bör läggas att propositionen icke heller redovisar några kostnadsberäkningar beträffande det föreslagna verket.

Ovissheten om framför allt verkets uppgifter gör det omöjligt för utskottet att genom en detaljgranskning av förslaget göra en närmare avvägning mellan för- och nackdelar. Utöver vad ovan anförts vill utskottet emellertid i överensstämmelse med vad som anförs i motionen 1972: 898 framhålla betydelsen av en klar avgränsning gentemot domstolarnas dömande verksamhet av den administrativa verksamhet som ett domstolsverk skulle utöva; att värna om domstolarnas självständighet och integritet är en rättssäkerhetsfråga av yttersta vikt. Visserligen framhålles såväl i direktiven för domstolsutredningen som i utredningens betänkande att tillskapandet av en central förvaltningsmyndighet på domstolsväsendets område inte får innebära något som helst ingrepp i domstolarnas självständighet och integritet när det gäller den dömande verksamheten. Avsevärda svårigheter föreligger emellertid att skilja mellan administrativ och dömande verksamhet. Utredningen har icke givit någon lösning på problemet och det tas över huvud taget inte upp i propositionen. Garantier saknas således för att domstolarnas självständighet i den dömande verksamheten inte skulle komma i fara genom inrättandet av ett verk med styrande funktioner på det administrativa området.

I huvudsak här upptagna överväganden gör att utskottet f. n. icke kan ställa sig bakom ett principbeslut om inrättande av ett domstolsverk. I avsaknad av preciserade uttalanden om ett sådant verks ställning, uppgifter och organisation samt om kostnaderna för dess inrättande avstyrker utskottet således Kungl. Maj:ts förslag härom. Erforderlig avlastning från departementet bör i stället — utöver vad redan skett — åstadkommas genom överflyttning av olika ärendegrupper till domstolsväsendets organisationsnämnd (DON). Detta synes kunna ske utan att nämnden i övrigt ändrar karaktär. Vissa ytterligare arbetsuppgifter torde också med fördel kunna anförtros hovrätterna.

*dels* att utskottets hemställan under punkten A bort ha följande lydelse:

A. att riksdagen med bifall till motionen 1972: 898 beslutar avslå Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet;

*dels ock* — under förutsättning av bifall till vad reservanterna hemställt under punkten A — att utskottets hemställan under punkten B bort ha följande lydelse:

B. att riksdagen avslår motionerna 1972: 912 och 1972: 918.

*Bilaga*

**Inrikesutskottets yttrande nr 1 år 1972**

## *Till justitieutskottet*

**Yttrande angående lokaliseringen av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet.**

Justitieutskottet har hemställt om yttrande av inrikesutskottet över motionerna *1972: 912* av herr Mellqvist m. fl. (s, c, fp, m) och *1972: 918* av herrar Westberg i Hofors (s) och Haglund (s) i fråga om lokaliseringen av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet.

I prop. 1972: 1 bil. 4, justitiedepartementet, (s. 60—65) behandlas frågan om en ny domstolsadministration. Kungl. Maj:t föreslår att riksdagen beslutar att en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet inrättas i Jönköping fr. o. m. den 1 juli 1973. Kungl. Maj:ts förslag innebär att riksdagen skall ta ställning till principfrågan. Den nya myndighetens ställning, organisation och arbetsuppgifter skall behandlas i ett senare sammanhang.

Det föreslagna domstolsverket avses bli central förvaltningsmyndighet för ca 150 lokala myndigheter inom domstolsväsendet samt hyresnämnds- och rättshjälpsorganisationen. Domstolsverksutredningen har beräknat personalbehovet till 75 tjänstemän. I propositionen påstås att erfarenheten visat att personliga kontakter främst mellan domstolarna och ett centralorgan genom ofta återkommande personliga besök på domstolarna — inte minst på deras inskrivningsavdelningar — blir ett oumbärligt inslag i verksamheten. Med hänsyn till att det övervägande antalet myndigheter som kommer att höra under det nya verket är förlagda till södra och mellersta delarna av landet talar enligt föredragande departementschefen arbetsekonomiska skäl och kostnadssynpunkter för att myndigheten förläggs till en ort i dessa delar av landet. Departementschefen har vid valet av ort stannat för att förcslå Jönköping.

I motionerna framförs andra lokaliseringsalternativ än Jönköping. I motionen 1972: 912 yrkas att domstolsverket skall förläggas till Falun/Borlänge och i motionen 1972: 918 hemställs om lokalisering till Sandviken.

I motionen 1972: 912 anförs bl. a. att de regionalpolitiska skälen talar för en lokalisering till något av de områden i skogslänen som utpekats som storstadsalternativ. Motionärerna hävdar att Falun/Borlänge är den bästa lösningen. Härför talar bl. a. regionens centrala läge i landet och goda kommunikationer. Till detta kommer att Falun/Borlänge under senare tid fått vidkännas flera stora företagsnedläggningar och driftinskränkningar, vilket lett till väsentliga svårigheter att förverkliga uppställda regionalpolitiska mål.

Även i motionen 1972: 918 framhålls den utpekade lokaliseringsortens — Sandviken — centrala läge och goda kommunikationer. Gävle/Sandviken har hänförts till den grupp orter bland vilka storstadsalternativ skall väljas. Motionärerna understryker att man genom en förläggning till Sandviken får en mer allsidig befolkningsstruktur och bättre regional balans i Gästrikland med dess stora exportindustrier.

Utskottet har funnit anledning pröva lokaliseringsfrågan i dess helhet.

Av propositionen framgår inte klart om förevarande lokaliseringsfråga prövats mot bakgrunden av de regionalpolitiska prioriteringar i ärenden av detta slag som statsmakterna uttalat sig för. Utskottet vill erinra om att riksdagen i samband med 1971 års beslut om omlokalisering av viss statlig verksamhet på utskottets förslag uttalade att de fyra nordligaste länen borde speciellt beaktas vid fortsatt utflyttning av statliga verk (InU 1971: 15 s. 77—78, rskr 196). Därutöver anförde inrikesutskottet att mycket talade för att möjligheterna till omlokalisering av statlig verksamhet till sydöstra Sverige borde särskilt prövas. I övrigt avslog utskottet samtliga motioner som syftade till ställningstagande av riksdagen om framtida utlokalisering till vissa regioner eller orter. Uttalandena av riksdagen och utskottet syftar i första hand på det utredningsarbete i omlokaliseringsfrågor som utförs inom delegationen för lokalisering av statlig verksamhet men har självfallet relevans även för nyinrättade statliga verksamheter.

Utskottet instämmer i Kungl. Maj:ts förslag så till vida att utskottet anser att domstolsverket med fördel bör kunna förläggas utanför Stockholmsområdet. När det gäller att bestämma lokaliseringsort är det enligt utskottets mening fördelaktigt om det ställningstagandet kan göras i ett större sammanhang än som nu är möjligt. Utskottet har inhämtat att delegationen för lokalisering av statlig verksamhet under loppet av maj i år kommer att föreslå omlokalisering av ytterligare statlig verksamhet. Det definitiva ställningstagandet vid valet av ort för domstolsverkets placering bör enligt utskottets mening göras i samband med prövningen av delegationens förslag.

Utskottet är emellertid medvetet om att ett uppskovsbeslut kan vara problematiskt från andra utgångspunkter, främst med hänsyn till den planerade rättshjälpsreformen. För den händelse lokaliseringsfrågan anses böra avgöras nu har utskottet på grundval av föreliggande material gjort en bedömning av vilken ort som bör väljas.

Vid denna bedömning har riksdagsuttalandet till förmån för de fyra nordligaste länen varit en självklar utgångspunkt. De skäl i fråga om kontakter med domstolar etc. som åberopats för verkets förläggning till Syd- eller Mellansverige har inte övertygat utskottet. En verksamhet av den art domstolsverket avses skola bedriva bör utan större problem eller alltför höga extra kostnader kunna förläggas till Norrland. I likhet

med delegationen för lokalisering av statlig verksamhet vars förslag inte redovisas i propositionen men väl i domstolsverksutredningens betänkande (SOU 1971: 41) förordar utskottet — för den händelse riksdagen anses böra ta ställning under vårsessionen — att domstolsverket lokaliseras till Sundsvall, som är avsett att bli ett större centrum för statlig förvaltning. Utskottet vill erinra om att till Sundsvall skall lokaliseras bl. a. två myndigheter med omfattande lokala kontakter över hela landet, nämligen centrala studiehjälpsnämnden och statens personalpensionsverk.

Det anförda innebär sammanfattningsvis att utskottet — med avstyrkande av det förslag i lokaliseringsfrågan som läggs fram i propositionen samt motionerna 1972: 912 och 1972: 918 — föreslår i första hand att beslut i lokaliseringsfrågan uppskjuts och i andra hand att domstolsverket förläggs till Sundsvall.

Stockholm den 29 februari 1972

På inrikesutskottets vägnar
KARL ERIK ERIKSSON

*Närvarande:* herrar Eriksson i Arvika (fp), Fagerlund (s), Nilsson i Tvärålund (c), Nilsson i Östersund (s), Andersson i Billingsfors (s), Nordgren (m), fru Hörnlund (s), herrar Fridolfsson (s), Rimås (fp), fru Ludvigsson (s), herrar Oskarson (m), Lorentzon (vpk), Mattsson i Skee (c) och Gustafsson i Säffle (c).

MARCUS BOKTR. STHLM 1972 720047